

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

E-post: n.registrator@regeringskansliet.se

Dnr: N2015/08335/ITP

Stockholm 2016-05-20

RISE AB:s synpunkter på utredningen "Digitaliseringens transformerande kraft – vägval för framtiden". SOU 2015:91

RISE Research Institutes of Sweden AB (RISE AB) och Swedish ICT har givits möjlighet att komma med synpunkter på förslag till utredningen *Digitaliseringens transformerande kraft – vägval för framtiden*, SOU 2015:91. Med anledning av förslagen i utredningen vill RISE AB gemensamt med Swedish ICT, SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, Innventia AB och Swerea AB anföra följande.

Sammanfattning

RISE välkomnar utredningen och de förslag som presenteras, men det finns utrymme för förtydligande och skärpningar av de lagda förslagen. RISE anser att det i utredningen saknas förslag som tydligt behandlar behovet av långsiktigt, kontinuerlig och övergripande samordning för att man på riktigt ska kunna utnyttja digitaliseringens möjligheter. RISE anser vidare att det i omvärldsbevakningen saknas en utförlig beskrivning av industrins nuvarande situation, vilket är en nödvändig del för att kunna presentera förslag avseende främjande av digitaliseringen i Sverige. Slutligen har RISE kommentarer på flertalet av de förslag som lagts fram av utredningen, bland annat avseende det nationella initiativet RISE Data Science som bland annat syftar till att etablera ett nationellt kompetenscentrum kring data science (där stora datamängder ingår) och avseende bristen på målbilder för att möjliggöra effektstyrning av de föreslagna insatserna.

Bakgrund RISE

Forskningsinstituterna under RISE utgör en forsknings- och innovationsinfrastruktur till stöd för näringslivets hållbara utveckling och konkurrenskraft. RISE-instituterna omsatte under 2015 drygt 3 miljarder kronor varav näringslivet stod för 55 % av intäkterna. Av dessa utgjorde de små och medelstora företagen, SMF, ca 25 %. RISE-instituterna är lokaliserade från Luleå i norr till Lund i söder på ett 40-tal orter. Utöver arbetet med industrin och

akademi har genom åren också ett 40-tal bolag, som idag sysselsätter mer än 1 000 personer, bildats från RISE-instituten.

Prioritering av digitaliseringen

I tilläggsdirektivet 2015:18 specificerades att ett av digitaliseringskommissionens uppdrag skulle vara att: ” *Digitaliseringskommissionen ska utreda vilka behov som finns av främjande av digitaliseringen i Sverige. Analysen ska beskriva hur ett systematiskt främjandearbete kan bedrivas på nationell nivå samt belysa uppdrag eller sakområden som fortsättningsvis behöver främjas för att bidra till att uppnå det itpolitiska målet.*”

Visserligen innehåller utredningen här ett förslag till utredning för kunna ha ett kontinuerligt främjande och statligt engagemang gällande digitaliseringen. Vi kan dock inte nog understryka hur viktigt det är att ett sådant arbete sker på central nivå, kontinuerligt, i samspråk med såväl myndigheter och departement som med privat och offentlig sektor i övrigt. En bred gemensam förståelse och koordinering får inte bara stordriftsfördelar, utan kan även leda till att ytterligare fördelar med digitaliseringen låses upp.

Möjligheten att skapa ett bättre informationsutbyte mellan myndigheter, i gemensamma portaler eller med gränssnitt som underlättar integration, skulle kunna förenkla administrationen vid till exempel flyktingmottagning och andra migrationsärenden. Det skulle kunna skapa nya företag och tjänster. Det skulle kunna möjliggöra en omställning av myndighetsarbete, vård & omsorg och många andra områden, som enskilda styrpröslösningar inte skulle förmå förändra.

För att kunna dels bedöma hur Sverige ligger till i digitaliseringen bör man även se till att ta fram ordentliga målbilder och förutsättningar för att kunna ha effektstyrning av insatserna. Detta bör ingå i uppdraget ”Nationellt främjande och stöd till digitalisering”.

I utredningsdirektivet som föreslås i 4.3.1 bör således ingå att utredaren ska titta på möjligheterna och behovet av att etablera ett nationellt samordningscenter på statlig nivå för att möjliggöra en så optimal digitaliseringsprocess som vi kan. Utöver det bör det i utredningsdirektivet även ingå att ta fram målbilder och förutsättningar för effektstyrning av insatserna för digitalisering.

Kommentarer angående världsbilden

Ett perspektiv som saknas i världsbilden som målas upp är hur industrin påverkas av digitaliseringen, och hur den delen av kartan ser ut. Då utredningen bland annat haft som syfte att se till ”vilka behov som finns av främjande av digitaliseringen i Sverige” så är industrin och dess aktörer såväl en del av lösningen, som en sektor som i stor utsträckning har många brister att arbeta med själva. Vi vet att många branscher i Sverige idag ligger efter i digitaliseringen, både gentemot internationell konkurrens och gentemot andra branscher. Även om det inte är utredningens eller statens roll att diktera hur industriella aktörer bör hantera sina egna processer så finns det möjligheter för staten att agera som katalysator i diskussionen och utbyten inom industrin, eller underlätta regleringsbörda och förbättra immaterialrättsliga regelverk. Oavsett vilket är det en del av omvärldsanalysen som saknas, hur viktig digitaliseringen kommer fortsätta vara för vår industri, och vilka problem som idag finns ibland industrins aktörer.

Relaterat till ovanstående saknas det i stycke 3.5.4 *Integritet och säkerhet* en mer utförlig redovisning av cybersäkerheten i såväl offentliga som privata sektorer, såväl som en beskrivning av behovet att använda säkra kommunikationer i till exempel maskin-maskin-kommunikation. Dessa frågor täcks inte av de utredningar som i övrigt hanterar integritetsfrågor (DIR 2014:65 och DIR 2014:164). Vilken säkerhetsnivå som finns idag och vilka brister den har är av stor vikt för att förutsättningarna för att digitaliseringen ska kunna göras bredare och mer omfattande.

Mindre komplement är att man under stycke 3.4.2 *Social sammanhållning och tillit* nämner tillit i rubriken men inte i brödtexten. Tillit är ett viktigt fundament för att digitaliseringen ska kunna utnyttjas till fullo. Dels eftersom att tillit är ett viktigt fundament i samhället i övrigt och i de institutioner vi har byggt upp. När dessa institutioner förändras och deras kontaktyta mot medborgare förändras så måste tilliten till ett nytt system hänga med, annars riskerar man underminera förändringarna. Dels att tillit också är viktigt för privata företag och olika digitala lösningar. I dagsläget finns en stor misstro till hur bland annat personlig information behandlas i diverse system. Vilka system vi förmår skapa och vilken innovationsnivå vi kan ha begränsas i någon mån av vilken tillit medborgare och kunder har till de lösningarna.

Det offentliga skulle kunna gå i bräsch för att visa hur en förtroendefull relation till individer skapas i förhållande till bland annat insamling av personlig information. Transparens, lyhördhet och god kommunikation av intentioner och avsikter borde vara standard i ett sådant ställningstagande, såväl som en god portion av reflektion och kritisk analys av digitaliseringssatsningar.

Kommentarer angående lagda förslag

Angående förslagen 4.4.2, 4.4.3, 4.5.5 och 4.6.1 har vi inga kommentarer.

4.3.1 *Nationellt främjande och stöd till digitalisering*

Uppdraget borde här skärpas ytterligare, bland annat genom att poängtera att det kommer finnas behov av att skapa eller facilitera processfrågor som går tvärs över myndigheter och departement. Det finns inspiration att hämta bland annat i det amerikanska initiativet Digital Service, och det brittiska Behavioural Insights Unit.

Uppdraget bör även inkludera framtagandet av målbilder och förutsättningar för effektstyrning av insatserna som ska göras, inklusive de som är föreslagna i denna utredning.

Det bör även förtydligas att strategiskt arbete med standardisering och harmonisering är av stor vikt för ett nationellt främjande och stöd till digitaliseringen.

4.3.2 *Statistik för det digitaliserade samhället*

Utöver att samla statistik inom nya områden så bör SCB få två ytterligare direktiv kopplade till digitaliseringen. Det första är att bygga upp en förmåga att ge, om inte minutfärsk, så dagsfärsk statistik med hjälp av de automatiska flöden som kan skapas med hjälp av sakernas internet och en ökad digitalisering av uppförd statistik och databaser. Det andra är att göra statistiken öppen och tillgänglig för att kunna låta till exempel entreprenörer bygga tjänster mot SCBs databaser.

4.4.1 *Genomgång av digitaliseringsförsvårande lagstiftning.*

Att en översyn måste göras av digitaliseringsförsvårande lagstiftning är vi helt eniga om. Däremot är frågan om en sådan översyn kanske måste ske mer löpande än genom enskilda

utredningar. Digitaliseringen är ett rörligt mål, nya tekniker och lösningar kommer att dyka upp efter hand, och kompetensen för att bedöma huruvida viss lagstiftning är försvårande eller ej kanske bör tillföras till en existerande myndighet och inte bara en utredning.

4.5.1 Incitamentsprogram för att öka könsbalansen på högre IT-utbildningar.

RISE välkomnar alla sätt som förbättrar könsbalansen utan att tillämpa kvotering. RISE ser gärna även andra initiativ som ökar andelen som utbildas på IT-utbildningar oavsett bakgrund och kön.

4.5.2 Digitalt kompetenslyft för ledare i kommunal verksamhet.

Även statliga chefer och relevant myndighetspersonal bör inkluderas i förslaget.

4.5.3 Samverkan kring utbildningsprogram för digitala jobb.

RISE uttrycker här sitt gillande för förslaget.

4.5.4 Utvecklingsprogram för näringslivets digitalisering.

Två av de viktigaste faktorerna för att stötta näringslivets digitalisering tas upp i förslag 4.3.1, där en mer digitaliserad offentlig sektor skulle kunna effektivisera kontaktytorna gentemot näringslivet, och i 4.4.1 där man bör sikta till att ta bort sådana lagliga hinder som idag begränsar möjligheterna för digitalisering.

4.7.1 Utveckla en nationell strategi för datadriven innovation.

Man bör specificera att även forskningsinstituten och universitet är viktiga aktörer i att ta fram en sådan strategi.

4.7.2 Ett nationellt kompetenscenter kring stora datamängder.

Inom RISE har arbetet med ett nationellt kompetenscentrum för stora datamängder redan etablerats i form av det nationella initiativet RISE Data Science, där det bland annat ingår ett center placerat vid SICS Swedish ICT. I Vinnovas uppdrag bör det således framgå att man ska se över pågående initiativ och hur dessa bäst kan understödjas.

För RISE, Research Institutes of Sweden,

Olof Sandén
Verkställande direktör